

5776

Torah from Around the World

Het Goddelijke attribuut van chesed (liefde en goedheid) zei: „Zolang Awraham er was, had ik niets te doen, want hij deed mijn werk in mijn plaats.” Sefer HaBahir

---

Sjabbat 2 april 2016 / 23 Adar-II 5776, Sjemini, Wajikra/Leviticus 9:1 – 11:47
Tanach, blz. 212 - 219

Vanwege Sjabbat Para wordt bij de maftier een stukje extra gelezen: Bemidbar 19:1-22

Haftara: Jechezkel / Ezechiël 36:16-36:38 (speciale haftara vanwege Sjabbat Para)
Tanach, blz. 1112 - 1113

Commentaar: rabbijn dr. Charles H. Middelburgh, docent aan het Leo Baeck College.

Vertaling: Tamarah Benima

De oorspronkelijke [Engelse tekst](#).

De draad van doel en richting

Je zult geen moord plegen! Je zult eerlijk zijn bij het zakendoen! Je zult een blinde niet laten struikelen of een dove vervloeken! Je zult respect betonen aan de ouderen! Je zult niet stelen! We kunnen er zeker van zijn dat er slechts weinigen deze geboden ter discussie zullen stellen of beweren dat ze te moeilijk zijn om te begrijpen of om er een goede reden voor te bedenken. Nog minder mensen zullen het oneens zijn, zoveel is zeker, met de aanname dat deze regels een zeer goed doel hebben, namelijk ervoor zorgen dat er een veilige en zorgzame maatschappij wordt opgebouwd.

Er zijn echter andere voorschriften die niet zo voor de hand liggen en waarvan het belang niet onmiddellijk duidelijk is. Dat je niet zult ploegen met een os en een ezel die hetzelfde juk dragen, is vreemd, maar nog wel goed uit te leggen, omdat twee dieren die zo van elkaar verschillen mogelijk slecht op elkaar reageren en het ploegen onmogelijk maken. Maar hoe zit het met het voorschrift van sha'atsnez, het verbod om wol en linnen te combineren in dezelfde stof of hetzelfde kledingstuk? En ook, de wetten voor kosjer eten? Je zult alleen

vissen met schubben en vinnen eten! Je zult geen vlees van dieren eten tenzij zij gespleten hoeven hebben en hun voedsel herkauwen. Dit zijn geboden waarvoor zelfs de rabbijnen geen rationele verklaring hebben of die zij een intellectuele basis kunnen geven; zij moeten worden nageleefd uitsluitend op godsdienstige gronden.

Zoals je je kunt voorstellen heeft het gebrek aan een onderbouwing in het geval van wetten die van zo'n doorslaggevende betekenis zijn als kasjroet (kosjer eten, red.) geleid tot vele verklaringen en rationalisaties. Sommige daarvan zijn meer overtuigend dan andere. Het was rabbijnen en commentatoren erom te doen om te proberen om gewone Joden een extra impuls te geven om deze regels onderdeel te laten uitmaken van hun dagelijkse leven.

Izaak ben Mozes Arama (Akedat Jitschak, Sja'ar Sjemini, 60 - het einde) zei: "De reden achter de voedselverboden is niet dat zij schade berokkenen aan het lichaam, maar dat dit (niet-kosjer, red.) voedsel de ziel bezoedelt en bevuilt en het intellectuele vermogen afstompt, met als gevolg verwarde meningen en een lust tot perversie en wrede appetijt, waardoor mensen de vernietiging in worden geleid; op die manier wordt het doel van de schepping teniet gedaan."

Ook Samson Raphael Hirsch legde het veronderstelde verband tussen onbeperkt eten en morele laksheid en verklaarde:

"Alles wat het lichaam te veel onafhankelijk laat opereren en het te actief maakt op vleselijk gebied, brengt het dierlijke dichterbij en op die manier wordt het lichaam beroofd van zijn belangrijkste functie, namelijk te bemiddelen tussen de ziel van de mens en de buitenwereld." (Horeb, 454)

Anderen hebben geprobeerd de voor het hand liggende verband te leggen tussen de voedselwetten en hygiëne. Nahmanides geeft als commentaar op de wetten over vissen: de reden waarom vissen met vinnen en schubben specifiek worden genoemd is dat deze dichterbij de oppervlakte van het water komen en doorgaans in verser water zwemmen (...). De vissen zonder vinnen en schubben leven doorgaans in dieper, modderiger water waar er meer vocht is en geen hitte. Zij paren in moerassen en het eten van deze vissen kan schadelijk zijn voor de gezondheid." (Ramban op Wajikra/Leviticus)

John Rayner, z.l., gaf veertig jaar geleden als commentaar dat de voedselwetten op de grens liggen tussen praktijken die wel en praktijken die niet begrijpelijk zijn en die men zichzelf ook op zou leggen: daarom laat het Liberale Jodendom het al dan niet naleven ervan over aan het individu en zijn of haar eigen inzicht. Immers, godsdienst gaat niet in de eerste plaats over voedselgewoonten. De indruk wekken dat dit een van de belangrijkste zaken is van het Jodendom maakt het minder waard in de ogen van Joden en niet-Joden. (Liberal Judaism, 1968, 12)

Het zou verkeerd zijn van mij om te stellen dat de kasjroet-wetten de belangrijkste zaak zijn voor veel Joden en dat de absurde maatregelen die sommigen nemen en de obsessie die zij hebben ten aanzien van wat zij eten, wanneer ze wat eten, waarmee ze het eten en zo verder, het soort waardevermindering is die John Rayner bedoelde, vandaar dat ik hier niet bij wil blijven stilstaan.

Mijn favoriete commentaar op de voedselwetten komt uit de pen van Maimonides. Deze voorschriften, zo schreef hij, proberen ons te trainen om de groei van onze appetijt te beheersen. Zij maken het gewoon voor ons om de aandrang te beperken en om het plezier van eten als het hoogtepunt van het menselijke bestaan te beschouwen te verminderen.

Dat spreekt mij om twee redenen aan. Ten eerste omdat het absoluut correct is en acceptabel. En ten tweede omdat ik (een paar uitzonderingen daargelaten) tot nog toe geen Jood ben tegengekomen die voedsel niet zag als een van de belangrijkste dingen om voor te leven!

Het onder controle krijgen van onze appetijt is een prachtige zin, niet?! Het klinkt groots, er klinkt een hoge morele toon in door. En toch is het iets waarin wij bijna nooit slagen. Gedeeltelijk, natuurlijk, is ons onvermogen geëxcuseerd omdat we in een consumenten-maatschappij leven, waarin we voortdurend worden aangemoedigd om meer, niet minder te nemen, waardoor we meer gekenmerkt worden door wat we hebben dan door wat we niet hebben. Degenen die in materiële zin rijk zijn, worden als succesvol beschouwd, de anderen worden weggezet als verliezers. Ons oordeel is oppervlakkig, omdat zo velen van ons alleen naar de buitenkant kijken; we hebben de tijd noch de neiging om onder de oppervlakte te kijken.

Kennis wuiven we weg, studie verwerpen we, we hebben religie teruggebracht tot nog weer een vrijetijdsbesteding, zoals zwemmen of naar de bioscoop gaan. We verlangen naar het voorbijgaande en negeren het tijdloze. Voor ons zou het beheersen van onze appetijt betekenen dat we geen plezier hebben, het betekent gedisciplineerd zijn, het betekent dat we nadenken over de noden van anderen in plaats van onze tijd en energie te besteden aan het vervullen van onze eigen behoeften.

Door deze opstelling missen we vele dingen, niet in de laatste plaats de mogelijkheid om onze grenzen te verkennen, om het bewustzijn te verwerven wie wij zijn, om enig inzicht te krijgen in wie we zouden kunnen zijn als we onszelf de mogelijkheid zouden geven.

Het zou dwaas zijn om te ontkennen dat de consumenten-maatschappij waarin wij leven ons veel heeft gegeven; dat de kwaliteit van het menselijk bestaan en de drang om iets te bereiken, die daaraan ten grondslag ligt, omhoog is gegaan door de materiële beloningen die we hebben gekregen. Maar het is ook waar dat we een prijs hebben betaald om te komen waar we zijn, dat bij het verwerven van de mogelijkheid om voorspoed te verwezenlijken, we een kerngedeelte van onze menselijkheid hebben verloren.

Het punt dat de mitswot maken, of het nu de voorschriften met een overduidelijk rationele basis zijn of degene die weerstand bieden aan elke logische verklaring, is eenvoudig. Zij zijn ontworpen om een hele reeks handelingen een extra dimensie te geven, een dimensie die voorbij onszelf ligt; ze stellen ons in staat om ons te realiseren dat we niet de hoogste macht in het universum zijn, het begin en einde van het bestaan.

Zoals rabbijn Art Green in zijn briljante boek *Radical Judaism* (blz. 95) heeft geschreven: Godsdiensten zijn ontstaan om vormen te scheppen die ons dienen als herinnerende aanmaningen. Ik ken geen God die 'beveelt' of zich druk maakt om de naleving van specifieke rituelen. Ik begrijp dat alle godsdienstige praktijken van menselijke oorsprong zijn en zich in de loop der geschiedenis ontwikkelen binnen religieuze gemeenschappen. Wat ik aandraag is dat de schepping van dergelijke rituele vormen inderdaad onze menselijke reactie is om één authentieke mitswa: een goddelijk gebod met betrekking tot de immanente aanwezigheid, een woordeloze roep in ons die zegt: 'Ken mij!' 'Word wakker!' 'Wees bewust!' 'Ik ben Y-H-W-H, uw God'.

De structuur van de mitswot in het Jodendom moet ons laten nadenken, zelfs over de kleinste dingen die we doen, en de mitswot zouden ons moeten leren hoe een draad van doel en richting te weven door ons leven.

Zij eisen van ons dat, als wij onze geest richten op dat wat voorbij ons lichaam is, we aan anderen denken, vooral degenen die in een slechtere positie zijn dan wij, en dat wij onze bezittingen, onze rijkdom, als een aansporing en mogelijkheid zien om te werken aan de verbetering van het lot van degenen wier leven wordt verziekt door armoede en ontbering.

Natuurlijk is het aan ieder individu om te beslissen welke voorschriften na te leven, maar het staat buiten kijf dat het een grote fout is om hen slechts met vluchtige aandacht of helemaal niet, zoals zo vele Joden doen, te behandelen. Een fout die leidt tot spirituele armoede en een morele tunnelvisie en die niets bijdraagt aan de verbetering van deze treurige en behoeftige wereld of de kwaliteit van ons leven.